

de morale, Σεπτέμβριος 1898· Ήπειτα ὁ Lalande ἐπανήλθε καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω θέματος ἐν τῷ Διεθνεῖ Συνεδρίῳ τῆς Φιλοσοφίας, τῷ συγκληθέντι εἰς Παρισίους (1900, διὰ τῆς ἐξῆς ἀνακοινώσεως: «Sur la critique et la fixation du langage Philosophique».

*Ἐκτοτε ἤρχισεν ἡ ἀπὸ τοῦ 1902—1923 πρώτη τρόπον τινὰ εἰς τεύχη ἔκδοσις τοῦ ὡς ἄνω Λεξικοῦ ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Γαλλικῆς φιλοσοφικῆς ἑταιρείας, ἥτις προϊόντος τοῦ χρόνου συνεχῶς ἀνανεοῦται διὰ νέων ἐκδόσεων (πρβ. 1926, 1928, 1932, 1938, 1947, 1950 κτλ.).

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Λεξικόν, καίτοι περιλαμβάνει πλῆθος φιλοσοφικῶν ὄρων, ἐν τοῖσι εἶναι λίαν εὐσύνοπτον καί, ὡς εἰκόσ, εὐχρηστον, τυγχάνει δὲ χρησιμώτατον καὶ ἀπαραίτητον βοήθημα τοῖς φιλολόγοις καὶ παντὶ περὶ τὴν ἀρχαιογνωσίαν ἀσχολομένῳ, τόσον διὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν ὄρων, τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταπλαττωμένων ἐκ τῆς Ἑλληνίδος φωνῆς, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐρμηνείαν καὶ λοιπὴν διασάφειν, ἣν παρέσχον εἰς αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες Συγγραφεῖς.

Προσθετόν ἐστι ὅτι ἐκάστη νέα ἔκδοσις περιλαμβάνει πλεῖστα ἐν τῷ μεταξὺ νέα λήμματα, ἅτινα παρατίθενται ὑπὸ τῶν νέων συνεργατῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ μνημονευθέντος Λεξικοῦ.

A. N. ΖΟΥΜΠΟΣ

* * *

PETER THETIS, *Philosophics of Theophilos Kaires*, New York 1960 σσ. 178.

Ὁ Ἑλληνοαμερικανὸς συγγραφεὺς Peter Thetis (μετανάστης ἀπὸ τοῦ 1912) ἐξέδωκε πρό τινων ἐτῶν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος περὶ Καίρη βιβλίον, σκοπὸν ἔχων, ὅπως παραδώσῃ εἰς τοὺς ἐκεῖ ὁμογενεῖς τὴν πλήρη τοῦ ἀνωτέρω εἰκόνα, τὴν εἰκονίζουσαν τὸν πατριώτην, τὸν διδάσκαλον, τὸν φιλόσοφον ἐν μιᾷ λέξει τὸν νέον Ἕλληνα Σωκράτη, ἐνῶ συγχρόνως ἡ παράθεσις χωρίων τινῶν ἐν μεταφράσει ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ φιλοσόφου παρέχει δείγματα τῆς φιλοσοφικῆς παιδείας καὶ σκέψεως τοῦ νεωτέρου ἑλληνισμοῦ.

Ὁ συγγρ. ἐν εἰσαγωγῇ (σ. 9—33) μνημονεῖ βιογραφικὰ τινὰ τοῦ ἀνδρὸς στοιχεῖα, ἥτοι τὰ τῆς ἀποδημίας αὐτοῦ ἐκ τῆς γενετήρας νήσου Ἄνδρου (ἔτος γεν. 1784), τὰ τῶν πρώτων ἐν Κυδωνίαις σπουδῶν τοῦ νεαροῦ Ἕλληνοῦ ὑπὸ τοὺς λαμπροὺς τῆς τότε ἐποχῆς διδασκάλους, τὸν Γρηγόριον Σαράφην καὶ τὸν Βενιαμὴν τὸν Λέσβιον· εἶτα μνημονεῦνται αἱ μεταγενέστεραι σπουδαὶ αὐτοῦ ἐν Πίζᾳ τῆς Ἰταλίας, ἡ ἐπιστροφή ἐξ Ἑσπερίας καὶ ἡ διακονία τούτου ἐν τῇ Παιδείᾳ ὡς διδασκάλου τὸ πρῶτον ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ Σμύρνης καὶ εἶτα ἐν Κυδωνίαις· ἔπειτα ἀναγράφονται τὰ τῆς μυσέως τοῦ φιλοσόφου ἐν τῇ φιλικῇ ἑταιρείᾳ, τὰ τῆς δράσεως αὐτοῦ, τόσον ἐν τῷ ἀγωνιζομένῳ ὅσον καὶ ἐν τῷ ἀπελευθερωθέντι ἔθνει καὶ δὴ διὰ τῆς ἰδρύσεως κυρίως τῆς περιωνύμου ἐν Ἄνδρῳ Σχολῆς.

Τέλος ἀναγράφονται ἐνταῦθα αἱ μακρὰ τοῦ ἀνωτέρω διενέξεις πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν σχέσει πρὸς τὴν περὶ θεοσεβείας θεωρίαν αὐτοῦ εἶτα ἀκολουθεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ κράτους σύλληψις τοῦ φιλοσόφου, ἡ μετέπειτα ἐξορία αὐτοῦ εἰς Θήραν καὶ Σκιάθον, ἐπακολουθεῖ ἐπίσης ἡ ἀναχώρησις τοῦ ἀνδρὸς εἰς Παρισίους καὶ εἰς Λονδίον, ὡς καὶ ἡ ἐκ τῆς ἐπιστροφῆς (Ἰούλιος 1844) γενομένη ἐκ νέου δίκη καὶ καταδίκη τοῦ φιλοσόφου, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ ἐν τῇ φυλακῇ ἐπελθὼν ἐν τῷ μεταξὺ θάνατος αὐτοῦ (1853).

Μνημονευτέα ἐπίσης τυγχάνουσι τὰ τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς δίκης καὶ ἡ τελικῶς μετὰ θάνατον ἀποκατασταθεῖσα ἥδη τοῦ ἀνδρὸς μνήμη.

Ἐπειτα ὁ συγγραφεὺς παραθέτει γνώμας τινὰς τοῦ ἐξ Ἀνδρου φιλοσόφου εἰλημμένας ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἧτοι τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν ἱστορίαν, τέχνην, ἐπιστήμην, φιλοσοφίαν καὶ φιλοσόφους, ψυχολογικὴν ἀνθρωπολογίαν, ἐπιστημολογίαν, μεταφυσικὴν, κοσμολογίαν, μεταφυσικὴν ψυχολογίαν, θεολογίαν καὶ ἠθικὴν.

Γενικῶς εἰπεῖν τὸ ἀνωτέρω βιβλίον, καίτοι οὐδεμίαν πρωτοτυπίαν παρουσιάζει, στερούμενον σχολίων καὶ ἄλλων τινῶν προσωπικῶν παρατηρήσεων (πλὴν τῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβλίου παρεχομένων σημειώσεων, δι' ὧν ἐπεξηγεῖ οὗτος τινὰς τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ὑπαρχουσῶν ἐννοιῶν), ἐν τούτοις ἀποτελεῖ λίαν εὐσύνοπτον βοήθημα διὰ τοὺς μελετητὰς τῆς φιλοσοφίας νεοελληνικῆς ἱστοριογραφίας (!).

Α. Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ Β., Ἡ Σχολικὴ Βιβλιοθήκη. Ἔκδοσις Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν (Χ.Ε.Ε.Λ.), ἐν Ἀθήναις 1963, 80ν σελ. 183, 4 εἰκόνων.

Ὁ αἰὼν, τὸν ὁποῖον ζῶμεν, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ὑπὸ εὐρυτάτων λαϊκῶν στρωμάτων τάσιν πρὸς μὲν ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ θαυμαστάς ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς κατακτήσεις. Μεταπολεμικῶς ἰδίως ἡ τάσις αὕτη σπεύδει νὰ γίνῃ καθολικὸν αἷτημα τοῦ λαοῦ. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ Ἡρόδοτος πρὸς τὸν Ὀλορον περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θουκυδίδου ἀκρωμένου μετὰ ἐντόνου συγκινήσεως τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας ἀφηγουμένου τὰ κατὰ τῶν Μήδων κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων : «ᾧ Ὀλορε, ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου ὄργῃ πρὸς μαθήματα», δύναται σήμερον νὰ λεχθῆ πρὸς τὰ τέκνα ὄλων τῶν λαϊκῶν στρωμάτων καὶ τοῦ χωρικοῦ καὶ τοῦ μικροαστοῦ καὶ τοῦ τῶν μεγάλων οἰκογενειῶν. Τὸ διαφέρον πρὸς γνῶσιν εἶναι γενικὸν καὶ ζωηρὸν καὶ πάντες τρέχουν ὡς ἔλαφοι διψῶσαι ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ ἱκανοποιήσουν τὸν πόθον των : εἰς σχολεῖα κανονικὰ ἢ ἐπιμορφώσεως, εἰς ἱνστιτούτα, ἀκαδημίας, φροντιστήρια, εἰς λαϊκὰ πανεπιστήμια, διαλέξεις, κηρύγματα, ξεναγήσεις, συνέδρια, μετεκπαιδεύσεις, θέατρα, κινηματογράφους, ἐκδρομάς, ραδιόφωνον, τηλεόρασιν κλπ. Ὁ εὐγενὴς αὐτὸς πόθος θεραπεύεται καὶ ἀπὸ τὰ ἐκδιδόμενα πολυποικίλα ἔντυπα (ἐφημερίδας, περιοδικὰ, βιβλία).

Ὁ χῶρος ὅμως, ἔνθα κυρίως ἔπρεπε νὰ θεραπεύεται ἡ ἀνάγκη αὕτη, ἔπρεπε νὰ εἶναι αἱ παντοειδεῖς βιβλιοθήκαι. Περιέργως ἢ προσέλευσις εἰς αὐτὰς δὲν εἶναι οἷα ἔδει νὰ εἶναι. Τοῦτο βεβαίως ὀφείλεται εἰς διαφόρους λόγους καὶ οἱ ἀρμόδιοι ὀφείλου νὰ ἄρουν τούτους κατὰ τὸ δυνατόν : διὰ τῆς καλυτέρας ὀργανώσεως τῶν βιβλιοθηκῶν, διὰ τῆς μορφώσεως βιβλιοθηκαρίων, διὰ τῆς ἰδρύσεως ἐδικῶν καὶ γενικῶν βιβλιοθηκῶν παντοῦ ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ ἐξυπηρετηθοῦν αἱ διάφοροι κατηγορίαι ἀναγνωστῶν καὶ νὰ εἶναι ἀπεριορίστως προσίται εἰς τὸ κοινὸν καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ὥρας καθ' ἃς τελειῶνουν αἱ ἐργασίαι. Νὰ ἰδρυθοῦν τοιαῦται βιβλιοθήκαι εἰς ἐκάστην αὐτοτελεῆ δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἢ ἀνεξάρτητον κλάδον αὐτῆς, εἰς πνευματικὰ ἰδρύματα, εἰς τὰ σχολεῖα, εἰς τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας, εἰς τὰ σωματεῖα καὶ τοὺς συλλόγους, εἰς τὰ ἐργοστάσια, εἰς τὰ κέντρα ψυχαγωγίας, εἰς τὰ κέντρα παραθερισμοῦ καὶ

1) Πρὸς ἐπίσημην καὶ Δημητρίου Π. Πασχάλη, Θεόφιλος Κατρη, ἱστορικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἐλέτη, Ἀθήναι 1928.